

**КРАТКА ПОВЕСТ
ЗА АНТИХРИСТА**

2 Владимир Соловьев

17

1741 / 1997

ОКРЪЖНА БИБЛИОТЕКА
гр. В. ТЪРНОВО

Посвещавам на починалите приятели от младите ми години Николай Михайлович Лопатин и Александър Александрович Соколов

Панмонголизъм! Име диво,
но как слуха ласкае го
като предвестие велико
на Божиите Съдбини...

Д а м а т а: Откъде е този епиграф?

Г-н Z: Мисля, че авторът на повестта сам го е съчинил.

Д а м а т а: Е, четете.

Г-н Z: (чете):

Двадесетият век след Р. Хр. бил епоха на последните големи войни, междуособици и преврати. Далечна причина за най-голямата от външните войни било възникналото още в края на XIX век в Япония мисловно движение *панмонголизъм*. Склонните към подражание японци, които учудващо бързо и успешно възприели веществените форми на европейската култура, заимствали и някои европейски идеи от по-низше естество. Разбрали от вестниците и учебниците по история за съществуването на Запад на панелинизма, пангерманизма, панславизма, панислямизма, те провъзгласили великата идея за панмонголизма, т.е. — обединяването в едно, под свое господство, на всички народи от Източна Азия с цел решителна борба срещу чуждоземците, т.е. европейците. Като се възползвали от това, че в началото на XX век Европа била заета с последната решителна схватка с *мюсюлманския* свят, те се заели да осъществят този велик план — отначало превзели Корея, а след това и Пекин, където с помощта на една прогресивна китайска партия свалили старата манджурска династия и на нейното място издигнали японска. С това скоро се примирили и китайските консерватори. Те разбрали, че е по-добре от двете злини да изберат по-малката, и че свой на своя по неволя е брат. *Държавната* независимост от стария Китай все едно не била в състояние да се запази и подчиняването ѝ или на европейците, или на японците било

неизбежно. Но било ясно, че господството на японците, премахвайки външните форми на китайската държавност, които при това се оказали явно за нищо негодни, не засягало вътрешния начин на живот, докато надмощието на европейските държави, които в интерес на политиката си поддържали християнски мисионери, заплашвало най-дълбоките духовни устои на Китай. Предишната национална омраза между китайците и японците възникнала тогава, когато нито едните, нито другите са познавали европейците, в присъствието на които тази вражда между две сродни нации се превръщала в междуособица и губела смисъл. Европейците били *напълно* чужди, *само* врагове, и тяхното надмощие с нищо не можело да ласкае племенното самолюбие, докато в лицето на Япония китайците виждали примамливата стръв на панмонголизма, който в същото време оправдавал пред тях и неприятната неизбежност на външната европеизация. "Разберете, упорити братя, — повтаряли японците, — че ние вземаме от западните кучета тяхното оръжие не от пристрастие към тях, а за да ги бием със същото това оръжие. Ако вие се присъедините към нас и приемете нашето ръководство, ние скоро не само ще прогоним белите дяволи от нашата Азия, но и ще превземем собствените им страни и ще основем истинско Средно царство над цялата вселена. Вие с право изпитвате национална гордост и презрение към европейците, но напразно подхранвате тези чувства само с мечти, а не с разумна дейност. В това отношение ние сме ви изпреварили и трябва да ви сочим пътищата за обща изгода. Защото вижте сами какво ви донесе вашата политика на самоувереност и недоверие към нас — вашите естествени другари и закрилници: Русия и Англия, Германия и Франция едва не ви поделиха помежду си и всичките ви тигрови кроежи заприличаха само на немошно връхче на змийска опашка".

Благоразумните китайци сметнали тези думи за основателни и японската династия здраво се закрепила. Разбира се, първата ѝ грижа било създаването на могъща армия и флот. По-голямата част от военните сили на

Япония била прехвърлена в Китай, където създала кадрите на новата огромна армия. Японските офицери, които говорели китайски, действали твърде по-успешно като инструктори от отстранените европейци, а сред безбройното население на Китай с Манджурия, Монголия и Тибет се намерил достатъчно годин боен материал. Още първият богдихан¹ от японската династия можал успешно да изпробва оръжието на обновената империя, като изтласкал французите от Тонкин и Сиам, а англичаните от Бирма и включил в Средната империя целия Индокитай. Неговият приемник — китаец по майка, съчетал в себе си китайската хитрост и гъвкавост с японската енергичност, подвижност и предприемчивост, мобилизира в китайски Туркестан четиримилionна армия и макар че Цун Лиямин поверително съобщава на руския посланик, че тази армия е предназначена за завоюването на Индия, богдиханът нахлува в нашата Средна Азия и, вдигайки на крак цялото местно население, бързо преминава през Урал и наводнява с полковете си цяла Източна и Централна Русия, докато набързо мобилизираните руски войски бързат откъм Полша и Литва, Киев и Волин, Петербург и Финландия. Поради липса на предварителен военен план и поради огромното числено превъзходство на неприятели воинското достойнство на руските бойци им позволява само да загиват с чест. Бързината на нашествието не оставя време за необходимата концентрация и корпусите биват избивани един след друг в ожесточени и тежки боеве. Това струва скъпо и на монголите, но те лесно попълват загубите си, след като завладяват всички азиатски железопътни линии, докато двестахилядната руска армия, отдавна струпана край границите на Манджурия, прави неуспешен опит да нахлуе в добре защитения Китай. Оставил част от войските си в Русия, за да пречат на формирането на нови войски, а също така и да преследват размножилите се там партизански отряди, богдиханът с три армии преминава границите на Германия. Тук обаче са успели да се подготвят и една от монголските армии е разгромена на-

пълно. Но в същото време във Франция взема връх партията на закъснелия реванш и скоро милион вражески войски се озовават в немския тил. Попаднала между чука и наковалнята, германската армия е принудена да приеме почетните условия за разоръжаване, предложени ѝ от богдихана. Ликуващите французи, побратимявайки се с жълтоликите, се разпръсват из Германия и скоро губят всякаква представа за военна дисциплина. Богдиханът заповядва на войските си да изколят вече ненужните им съюзници и заповедта му бива изпълнена с китайска прецизност. В Париж избухва въстание на работниците *sans patrie*² и столицата на западната култура радостно отваря вратите си пред властелина на Изтока. Удовлетворил любопитството си, богдиханът тръгва за пристанището Булон, където под прикритието на доплувалия от Тихия океан флот транспортните кораби се готвят да прехвърлят войските във Великобритания. Но на богдихана му трябват пари и англичаните се откупват с един милиард фунта. След една година всички европейски държави признават васалната си зависимост от богдихана и той, оставил в Европа достатъчно окупационни войски, се завръща на Изток и предприема морски експедиции в Америка и Австралия. Новото монголско иго над Европа продължава половин век. Във вътрешен план тази епоха се характеризира с повсеместно сливане и дълбоко взаимно проникване между европейските и източните идеи, повторение *en grand*³ на древния александрийски синкретизъм; а в практическите области на живота най-характерни стават три явления: голям наплив в Европа на китайски и японски работници и в резултат на това силно изостряне на социално-икономическия въпрос; продължаващи от страна на управляващите класи редица палиативни опити да се разреши този въпрос и засилена международна дейност на тайните обществени организации, организиращи широк общоевропейски заговор с цел изгонване на монголите и възстановяване на европейската независимост. Този колосален заговор, в който — доколкото е било възможно поради контрола

на наместниците на богдихана – вземат участие и местните национални правителства, е подготвен майсторски и успява по блестящ начин. В определеното време започва клане на монголските войници, избиване и прогонване на азиатските работници. Повсеместно се откриват тайни кадри от европейските войски и по много по-рано съставен най-подробен план се извършва всеобща мобилизация. Новият богдихан, внук на великия завоевател, бърза от Китай за Русия, но тук неговите безбройни пълчища са разбити на пух и прах от общоевропейската армия. Техните разпилени остатъци се завръщат във вътрешността на Азия и Европа се освобождава. Ако половинвековното подчиняване на азиатските варвари е било следствие от разединяването на държавите, които мислят само за собствените си национални интереси, то великото и славно освобождение е постигнато от международната организация на обединените сили на цялото европейско население. Естествен резултат от този очевиден факт е това, че старият традиционен строй на отделните нации навсякъде губи значението си и почти повсеместно изчезват последните остатъци от предишните монархически институции. През ХХI век Европа представлява съюз на повече или по-малко демократични държави — Европейски съединени щати. Успехите на външната култура, донякъде забавени от монголските нашествия и освободителната борба, отново започват да се развиват ускорено. А предметите на вътрешното съзнание — въпросите за живота и смъртта, за крайната съдба на света и човека — усложнени и объркани от множество нови физиологически и психологически изследвания и открития, както и по-рано си остават нерешени. Стига се само до един много важен отрицателен резултат: това е безспорният упадък на теоретичния материализъм. Представата за вселената като система от свободно движещи се атоми и за живота като резултат от механичното натрупване на най-малките изменения на веществото — такава представа не удовлетворява вече никой мислещ ум. Човечеството завинаги е прекрачило

това стъпало на философското младенчество. От друга страна, става ясно, че то е надраснало и младенческата способност наивно и инстинктивно да вярва. Даже в началните училища престават да учат децата на такива неща като Бог, *който сътвори света от нищо* и т.н. Установено е едно общо по-високо ниво на представите за тези предмети, по-ниско от което не може да слезе никакъв догматизъм. И ако огромното болшинство мислещи хора си остават абсолютно невярващи, то малцината вярващи стават и *мислещи*, изпълнявайки повелята на апостола: бъдете деца по сърце, а не по ум.

По онова време между малцината вярващи-спиритуалисти има един забележителен човек — мнозина го наричат свръхчовек — на когото е еднакво чуждо както умственото, така и сърдечното младенчество. Той е още млад, но благодарение на изключителната си гениалност към тридесет и третата си година се прославя като велик мислител, писател и обществен деец. Осъзнавайки великата сила на духа в самия себе си, той е убеден спиритуалист и неговият ясен ум винаги му посочва истинността на онова, в което трябва да се вярва: Доброто, Бога, Месията. Той *вярва* в това, но *обича единствено себе си*. Вярва в Бога, но дълбоко в душата си неволно и неосъзнато предпочита себе си пред Него. Вярва в Доброто, но всевиждащото око на Вечността знае, че този човек ще се преклони пред злата сила веднага щом като тя го подкупи — не чрез измама на чувствата и с долни страсти и даже не със съблазнителната примамка на властта, а единствено чрез безкрайното самолюбие. Впрочем, това самолюбие не е нито неосъзнат инстинкт, нито безумна претенция. Изглежда, че покрай изключителната гениалност, красотата и благородството най-висшите прояви на въздържание, безкористност и дейна благотворителност достатъчно са оправдавали огромното самолюбие на великия спиритуалист, аскет и филантроп. И трябва ли да го обвиняваме за това, че след като е бил толкова богато възнаграден с

Божиите дарове, той вижда в тях особените знаци за изключителното благоволение към него свише и си въобразява, че е вторият след Бога, единствен по рода си син Божи. С една дума, той си въобразява, че е това, което в действителност бил Христос. Но това съзнание за собственото си висше достойнство всъщност се възприема от него не като негово нравствено задължение към Бога и света, а като негово право и предимство пред другите и преди всичко пред Христос. Първоначално той не изпитва враждебност към Исус. Признава Неговото месианско значение и достойнство, но искрено вижда в Негово лице само свой велик предшественик — нравственият подвиг на Христа и абсолютната Му неповторимост са изглеждали неразбираеми за този помрачен от самолюбието ум. Той разсъждава: "Христос е дошъл преди мен; аз съм втори; но нали онова, което идва по-късно във времето, по същество е по-първо? Аз идвам последен, в края на историята, точно защото съм безспорният, окончателният спасител. Онзи Христос е моят предтеча. Неговото призвание е било да предизвестява и подготви моята поява". И обзет от тази мисъл, великият човек на ХХІ век ще свързва със себе си всичко онова, което е казано в Евангелието за второто пришествие, обяснявайки това пришествие не като завръщане на същинския Христос, а като заместване на предварителния Христос със окончателния, тоест със самия него.

На този етап бъдещият човек все още не е нещо много характерно и оригинално. Та нали по подобен начин гледа на своето отношение към Христос и Мохамед — правдив човек, когато не можем да обвиним в никакви лоши помисли.

Самолюбивото предпочитание на себе си пред Христос у този човек ще се оправдава със следното разсъждение: "Христос, проповядвайки, и проявявайки чрез живота си нравственото добро, е *поправял* човечеството, аз пък съм призван да бъда *благодетел* на това донякъде поправено, а донякъде непоправимо човечество. Аз ще дам на всички хора всичко, което им трябва. Христос

като моралист е разделял хората с доброто и злото, аз пък ще ги обединя чрез благата, които са еднакво необходими и на добрите, и на злите. Аз ще бъда истински представител на оня Бог, който издига слънцето Си над добрите и злите, пуска дъжд за праведните и неправедните. Христос донесе меч, аз ще донеса мир. Той заплашваше земята със страшен, последен съд. Но нали последен съдия ще бъда аз и моят съд ще бъде не само съд на правдата, но и съд на милостта. В моя съд ще има и правда, но не правда за въздаване, а разпределителна правда. Аз ще разгранича всички и на всеки ще дам онова, което му е нужно"⁴.

И ето в такова прекрасно състояние на духа той очаква някакъв ясен призив от Бога за новото спасение на човечеството, някакво ясно и безспорно доказателство, че той е най-големият син, любимият, първородният Божи син. Той чака и подхранва самолюбие то си с мисълта за своите свръхчовешки добродетели и дарби — та нали той, както вече е казано, е човек с безупречна нравственост и необикновена гениалност.

Горделивият праведник изгаря от нетърпение да получи висшето одобрение, за да започне да спасява човечеството. Той вече е навършил тридесет години, изтичат още три. И ето че му минава през ума и дълбоко в душата му като гореща трънка го пронизва мисълта: "Ами ако... Ами ако не съм аз, а оня... галилеецът... Ами ако той не е мой предтеча, а е истинският, първият и последният? Но тогава той би трябвало да е *жив*... Къде ли е Той? Ами ако изведнъж Той дойде при мен, сега, тук?... Какво ще Му кажа? Та нали ще трябва да коленича пред Него като последния глупав християнин, като някакъв си руски селянин и безсмислено да мрънкам: "Господи, Сусе Христе, помилуй мен, грешния", или пък като полска селянка да се просна *кшижем*?"⁵ Аз, светлият гений, свръхчовекът? Не, никога!" И ето че на мястото на предишното разумно и хладно уважение към Бог и Христос в сърцето му се заражда и нараства отначало някакъв ужас, а след това остра, стягаща и стискаща цялото му същество

завист и яростна ненавист, от която секва дъхът. "Аз, аз, а не Той! Той не е жив, не е и няма да бъде! Не е възкръснал, не е възкръснал, не е възкръснал! Изгнил е, изгнил е в гробницата, изгнил е като последната..." И с пяна на уста, с трескави скокове той изскача от къщи, от градината и тича в късната черна нощ по каменистата пътечка... Яростта му утихва и го обзема сухо и тежко като тези камъни, мрачно като тази нощ отчаяние. Той спира край стръмната пропаст и някъде дълбоко долу чува смътния шум на подскачащия по камъните поток. Непоносима болка стяга сърцето му. Изведнъж нещо трепва в него. "Да Го повикам и да Го попитам какво да правя?" И в тъмнината той вижда кроткия и тъжен образ. "Той ме съжалява... Не, никога! Не е възкръснал, не е възкръснал!" И той се хвърля в пропастта. Но нещо гъвкаво, като воден стълб, го задържа във въздуха, чувствува някакво раздрусване, като от електрически удар, и някаква сила го отхвърля назад. За миг губи съзнание и след като идва на себе си, вижда се застанал на колене на няколко крачки от пропастта. Пред него се очертава някаква светеща с фосфорично мъгляво сияние фигура и двете ѝ очи с нетърпим остър блясък пронизват душата му.

Той съзира тези пронизващи очи и дали вътре в себе си, дали отвън, чува някакъв странен глас, глух, като че ли сподавен, и в същото време ясен, с металически нотки и абсолютно бездушен, като че ли от фонограф. И този глас му казва: "Сине мой възлюбен, в теб е цялото ми благоволение. Защо не ме потърси? Защо почиташе оня, лошия, и отца му? Аз съм твоят бог и отец. А оня — бедният, разинатият — е чужд и на мен, и на теб. Аз нямам друг син освен теб. Ти си единственият, еднородният, равен на мен. Аз те обичам и не искам нищо от теб. Ти и така си прекрасен, велик, могъщ. Върши делото си в *своето*, а не в моето име. Аз не изпитвам завист към теб. Аз те обичам. На мен нищо не ми трябва от теб. Оня, когото ти смяташе за бог, изискваше от сина си послушание, при това безгранично послушание — до

смъртта на кръста — и не му помогна на кръста. А аз не искам нищо от теб и ще ти помогна. Заради теб самия, заради собственото ти достойнство и превъзходство и заради моята чиста, безкористна любов към теб — ще ти помогна. Приеми духа ми. Както преди духът ми те роди *красив*, сега той те ражда *силен*". И след тези думи на непознатия устата на свръхчовека неволно се разтварят, двете пронизващи очи плътно се доближават до лицето му и той усеща как някаква остра ледена струя се влива в него и изпълва цялото му същество. И едновременно с това той чувства огромна сила, бодрост, лекота и възторг. В същия миг светещият образ и двете очи изведнъж изчезват, нещо издига свръхчовека над земята и веднага го пуска в неговата градина, пред вратата на дома му.

На следващия ден не само посетителите на великия човек, но дори и слугите му са поразени от неговия особен, някак си вдъхновен вид. Но те биха били още по-силно поразени, ако биха могли да видят с каква свръхчовешка лекота и бързина той, заключен в кабинета си, пише забележителното си съчинение, озаглавено: "Пътища към вселенския мир и благоденствие".

Предшните книги и обществената дейност на свръхчовека биват критикувани строго, макар че в по-голямата си част критиците са дълбоко религиозни хора, а затова и лишени от всякакъв авторитет — та нали аз разказвам за времето на пришествието на антихриста, — така че малцина се вслушвали в думите им, когато във всичко, за което говорел или пишел "бъдещият човек" те посочват признаци на извънредно голямо, неестествено самолюбие и липса на непринуденост, откровеност и сърдечност.

Но с новото си съчинение той ще привлече на своя страна даже някои от предишните си критици и противници. Тази книга, написана преди случката край пропастта, ще покаже невиджана преди у него сила на гения. Това ще бъде нещо всеобхватно и примиряващо всички противоречия. Тук ще се обединят благородната почти-

телност към древните предания и символи с широкия и смел радикализъм на общественнополитическите изисквания и указания, неограничената свобода на мисълта с най-дълбокото разбиране на всичко мистично, абсолютният индивидуализъм с горещата преданост към общото благо, най-възвишеният идеализъм на ръководните начала с пълната ясност и жизненост на практическите решения. И всичко това ще бъде обединено и свързано с такова гениално изкуство, че всеки едностранчив мислител или деец лесно ще може да види и приеме цялото само от своето лично гледище, без да жертва нищо заради *самата истина*, без в действителност да се издига заради нея над собственото си *аз*, без ни най-малко да се отказва от своята едностранчивост, без с нищо да коригира погрешните си възгледи и стремежи, без с нищо да допълва своята непълнота. Тази забележителна книга веднага ще бъде преведена на езиците на всички образования и някои необразовани нации. Цяла година хиляди вестници по всички краища на света ще се изпълват с издателски реклами и с възторзите на критиците. Евтини издания с портрети на автора ще се разпродават в милиони екземпляри и целият културен свят — а тогава това ще означава почти цялото земно кълбо — ще се изпълни със славата на ненадминатия, великия, единствения! Никой няма да възразява срещу тази книга, на всички тя ще изглежда като откровение на чистата истина. В нея цялото минало ще бъде оценено толкова обективно, всичко сегашно — толкова всестранно и безпристрастно и прекрасното бъдеще толкова убедително и осезаемо ще бъде приближено към настоящото, че всички ще кажат: "Ето го това, което ни трябва; ето го идеалът, който не е утопия, ето я идеята, която не е химера". И чудесният писател не само ще привлече всички, а ще бъде и *приятен* на всички, така че ще се сбъдне словото на Христа:

"Аз дойдох в името на Моя Отец, и Ме не приемате, но, ако *друг* дойде в *свое* име, него ще приемете"⁶. Та

нали за да бъдеш *прият* трябва да бъдеш *приятен*.

Наистина, някои благочестиви хора, възхвалявайки горещо тази книга, ще започнат да задават единствено въпроса: защо в нея нито веднъж не е споменат Христос, но други християни ще възразят: "И слава Богу! — достатъчно вече през изминалите векове всичко свещено е опошлявано от разни непривзвани ревнителни — и сега дълбоко религиозният писател трябва да бъде много внимателен. И щом съдържанието на книгата е проникнато от истински християнски дух на нейната любов и всеобхватното благоволение, какво повече искате?" И всички ще се съгласят с това. — Наскоро след излизането на "Пътищата...", които направили автора си най-популярен сред хората, раждали се някога на света, в Берлин трябвало да се състои международното учредително събрание на съюза на европейските градове. Този съюз, организиран след редицата вътрешни и външни войни, свързани с освобождението от монголското иго и значително променили картата на Европа, бил подложен на опасност от сблъсъци — вече не между нациите, а между политическите и социалните партии. Водачите на общоевропейската политика, принадлежащи към могъщото братство на франкмасоните, чувствали липсата на обща изпълнителна власт. Постигнатото с толкова усилия европейско единство можело всеки момент пак да се разпадне. В съюзния съвет или общата управа (*Comité permanent universel*)⁷ нямало взаимно съгласие, тъй като не всички места можели да бъдат заети от истински, посветени в делото масони. Независимите членове на управата влизали в сепаративни отношения помежду си и всеки момент можела да избухне нова война. Тогава "посветените" решили да въведат еднолична изпълнителна власт с достатъчно широки пълномощия. Най-сериозен кандидат бил тайният член на ордена — "бъдещият човек". Той бил единственото лице с голяма световна известност. Учен-артилерист по професия и едър капиталист по социалното си положение, той навсякъде имал приятелски връзки с финансовите и военните кръ-

гове. В друго, по-малко просветено време, срещу него би говорил фактът, че произходът му бил забулен в дълбока тайна. Майка му, особа с леко поведение, била много добре известна и в двете земни полукълба, но твърде много мъже имали еднакво основание да се смятат за негови бащи. Разбира се, тези обстоятелства не биха могли да имат някакво значение за този толкова напреднал век, че му било съдено да бъде даже последен. *Бъдещият човек* почти единодушно бил избран за пожизнен президент на Европейските съединени щати, а когато той се появил на трибуната в целия блясък на младата си свръхчовешка красота и сила и с вдъхновено красноречие изложил универсалната си програма, възхитеното и очаровано събрание в изблик на ентузиазъм, без гласуване решило да му окаже най-велика чест като го избрало за римски император. Конгресът завършил с всеобщо ликуване и великият избраник издал манифест, който завършвал така: "Народи на Земята! Дарявам ви мир!" — и завършвал с думите: "Народи на Земята! Желаното се изгълни! Вечният вселенски мир е осигурен! Всеки опит той да бъде нарушен веднага ще срещне непреодолимо противодействие. Тъй като от днес на земята има една централна власт, която е по-силна от всички други власти, взети и поотделно, и заедно. Тази непобедима от нищо власт ми принадлежи — на мен, пълномощния избраник на Европа, императора на всичките ѝ сили. Най-сетне международното право притежава лисващата му по-рано санкция. И от днес никоя държава не ще се осмели да каже: "Война", когато аз казвам: "Мир". Народи на Земята — мир вам!" Този манифест оказал желаното въздействие. Навсякъде извън Европа, особено в Америка, били организирани силни империалистически партии, които заставили държавите си да се присъединят при различни условия към Европейските съединени щати под върховната власт на римския император. Само тук-там в Азия и Африка останали някои независими племена и държавици. С малка, но елитна армия от руски, немски, полски, ун-

гарски и турски полкове императорът предприема военен поход от Източна Азия до Мароко и почти без кръвопролития покорява всички непокорни. Във всички страни от двете части на света той назначава свои наместници измежду някои от получените европейско образование и предани му туземни велможи. Във всички езически страни смаяното и очаровано население го провъзгласява за върховен бог. Само за една година се основава световна монархия в буквалния и точен смисъл на тази дума. Кълновете на войната са изтръгнати от корен. Всеобщата световна лига се събрала за последен път и след като провъзгласила тържествено хвалебствие в чест на великия миротворец се саморазпуснала поради ненужност. През следващата година от царуването си римският император издава нов манифест: "Народи на Земята! Аз ви обещах мир и ви го дадох! Но мирът е хубав само когато има благоденствие. Който в мирно време е заплашен от бедствията на нищетата, не го радва и мирът. Елате при мен, всички вие, гладни и студуващи, за да ви нахраня и стопля!" И след това обявява една проста и всеобхватна социална реформа, която вече е била набелязана в съчинението му и още там е пленявала всички благородни и трезви умове. Сега благодарение на това, че в ръцете му са съсредоточени световните финанси и огромни поземлени владения, той може да осъществи тази реформа според желанието на бедните и без чувствително да засегне богатите. Всеки започва да получава според способностите си и всяка способност — според труда и заслугите си.

Новият властелин на земята бил преди всичко състрадателен филантроп — и не само филантроп, но и *филозоф*⁸. Самият той бил вегетарианец, забранил вивисекцията, организиран строг надзор над кланиците и всячески поощрявал дружествата за защита на животните. По-важно от тези подробности било твърдото установяване в целия свят на най-основното равенство — *равенството на всеобщата ситост*. Това станало на вто-

рата година от царуването му. Социално-икономическият въпрос бил окончателно решен. Но ако ситостта е най-главната потребност за гладните, то ситите искат нещо друго.

Даже и ситите животни обикновено искат не само да спят, но и да играят. Да не говорим за човечеството, което винаги *post panem* е искало *circenses*⁹.

Императорът-сврѣхчовек ще разбере какво е нужно на тълпата му. По това време от Далечния изток при него в Рим ще дойде великият чудодеец, забулен в гъст облак от странни истински случки и невероятни приказки. Според разпространените сред будистите слухове той имал божествен произход — баща му бил богът на Слънцето Суря, а майка му — някаква речна нимфа.

Този чудодеец, на име Аполоний, безспорно бил гениален човек, полуазиатец и полуюропеец, католически епископ *in partibus infidelium*¹⁰, той по удивителен начин ще съчетае в себе си владенето на последните открития и технически приложения на западната наука със знанието и уменията да използва всичко, което е действително солидно и значително в традиционната мистика на Изтока. Резултатите от това съчетание ще са поразителни. Аполоний ще овладее между другото и полунаучното и полумагическо изкуство да привлича и направлява според волята си атмосферното електричество и сред народа ще се говори, че той *сваля огъни от небесата*. Впрочем, поразявайки въображението на тълпата с разни небивали, поразителни чудеса, той до известно време няма да злоупотребява с могъществото си заради някакви особени цели. Та ето, този човек ще дойде при великия император, ще му се поклони като на истински Божи син и ще му извести, че в тайните книги на Изтока е намерил преки предсказания за него — императора — като за последен спасител и съдия на вселената и ще му предложи в служба себе си и цялото си изкуство. Очарованият от него император ще го приеме като дар свише и след като го надари с пищни титли никога повече

няма да се разделя с него. И ето че народите на Земята, облагодетелствани от властелина си, освен всеобщия мир, освен всеобщата ситост ще получат и възможността постоянно да се възхищават от най-разнообразни и неочаквани чудеса и знамения. Изтичала третата година от царуването на свръхчовека.

След успешното решаване на политическия и социалния въпроси бил повдигнат и религиозният въпрос. Повдигнал го самият император, и то преди всичко по отношение на християнството. По онова време положението на християнството било следното. При твърде значителното числено намаляване на състава му — по цялото земно кълбо останали не повече от четиридесет и пет милиона християни — то се пооправило и постегнало нравствено и печелело в качествено отношение онова, което губело в количествено. Сред християните вече не фигурирали хора, които да не били свързани с християнството чрез никакъв духовен интерес. Съставът на отделните вероизповедания намалявал твърде равномерно, така че между тях се запазило приблизително същото числено съотношение; що се отнася до взаимните чувства, то въпреки че враждата не отстъпила пред пълното примирение, все пак значително намаляла и противопоставянията загубили предишната си острота. Вече отдавна папството било прогонено от Рим и след дълги странствувания намерило убежище в Петербург, но при условие да се въздържа от пропаганда в града и във вътрешността на страната. В Русия то значително се опростило. Без съществено да променя нужния състав на своите колегии и служби, то трябвало да одухотвори характера на дейността им, а така също и да съкрати до минимум пищния си ритуал и церемониал. Много странни и привлекателни ритуали, въпреки че не били отменени, от само себе си излезли от употреба. Във всички останали страни, особено в Северна Америка, католическата йерархия все още имала много представители с твърда воля, неуморима енергия и независимо положение.

ние, които още по-здраво сплотили католическата църква и запазили международното ѝ, космополитическо значение. Що се отнася до протестанството, център на което продължавала да бъде Германия, особено след като значителна част от англиканската църква се присъединила към католическата, то се очистило от крайните си отрицателни тенденции, чиито привърженици открито преминали към религиозен индиферентизъм и неверие. В евангелската църква останали само искрено вярващите, оглавявани от хора, които съчетавали в себе си голямата ученост с дълбоката си религиозност и все повече нарастващия стремеж да възродят у себе си живия образ на древното истинско християнство. След като политическите събития изменили официалното положение на църквата, руското православие, макар и да загубило голяма част от мнимите си номинални членове, в замяна на това изпитало радостта от обединяването с най-добрата част от старообрядците¹¹ и даже с много сектанти от положително-религиозното течение. Без да се увеличава числено, тази обновена църква започнала да израства по силата на духа си, което тя показала особено във вътрешната си борба с размножилите се сред народа и обществото крайни секти, на които не са били чужди демоничният и сатанинският елементи.

През първите две години от новото царуване всички християни, наплашени и уморени от редицата предходни революции и войни, се отнасяли към новия повелител и мирните му реформи отчасти с благосклонно изчакване, отчасти с явно одобрение и даже с горещ възторг. Но на третата година, след появата на великия маг, у мнозина от православните, католиците и евангелистите започнали да възникват сериозни опасения и антипатия. Евангелските и апостолските текстове, в които се разказвало за княза на този век и за антихриста, започнали да се четат по-внимателно и оживено да се коментират. По някои признаци императорът се досетил за надигащата се буря и решил колкото е възможно по-бързо да

си изясни какво става. В началото на четвъртата година от царуването си той издава манифест до всичките си верни християни без оглед на вероизповеданието, като им предлага да изберат или назначат пълномощни представители за вселенския събор под негово председателство. По онова време резиденцията му била преместена от Рим в Иерусалим. Тогава Палестина била автономна област, населена и управлявана предимно от евреи. Иерусалим бил освободен, а след това станал имперски град. Християнските светини си останали неприкосновени, но върху цялата обширна площ на Харем ел Шериф — от Биркет Исраин и днешната казарма, от една страна, и до джамията Ел Акса и "Соломоновите конюшни" — от друга, било издигнато едно огромно здание, което освен двете стари джамии побрало и просторния "имперски" храм за единението на всички култове и два великолепни имперски дворца с библиотеки, музеи и специални помещения за магически опити и упражнения. В този полухрам-полудворец на 14 септември трябвало да се открие вселенският събор. Понеже евангелисткото изповедание няма свещеничество в истинския смисъл на тази дума, то според желанието на императора, за да придадат известна еднородност на представителството на всички части от християнството, католическите и православните йерарси трябвало да допуснат до участие в събора известен брой свои миряни, познати с благочестието и предаността си към църковните интереси; а щом като били допуснати миряни, то не било възможно да се изключи и низшето духовенство — черното и бялото. По такъв начин общият брой на участниците в събора надминал три хиляди човека, а около половин милион християнски поклонници наводнили Иерусалим и цяла Палестина. Сред участниците в събора особено изпъквали трима. На първо място — папа Петър II, който по право оглавявал католическата част на събора. Неговият предшественик умрял по пътя за събора и в Дамаск се събрал конклав¹², който единодушно избрал за папа кар-

динал Симоне Барионини, приел името Петър. Той произлизал от обикновения народ, от Неаполитанска област, и станал известен като проповедник от кармелитския орден, който имал големи заслуги в борбата с една твърде широко разпространила се в Петербург и околностите му сатанинска секта, изкушаваща не само православните, но и католиците. Избран за Могильовски архиепископ, а след това и за кардинал, той бил предопределен да носи тиара. Бил около петдесетгодишен, среден на ръст, набит, с гърбав нос и гъсти вежди. Пламенен и стремителен човек, той говорел с въодушевление и с широки жестове и повече увличал, отколкото убеждавал слушателите си. Новият папа показвал недоверието и неразположението си към световния повелител, особено след като покойният папа, тръгвайки за събора, отстъпил пред настояванията на императора и назначил за кардинал имперския канцлер и великия всемирнен маг — екзотичния епископ Аполоний, когото Петър смятал за съмнителен католик и безспорен измамник. Истински, макар и неофициален вожд на православните бил старецът Иоан, твърде добре известен сред руския народ. Макар и официално да се смятал за епископ "в оставка", той не живеел в никой от манастирите, а постоянно странствувал по всички посоки. За него се разказвали различни легенди. Някои хора твърдели, че той е възкръсналият Фьодор Кузмич, т.е. император Александър Първи, роден преди около три века. Други отивали понататък и казвали, че това е истинският старец Иоан, т.е. апостол Иоан Богослов, който никога не е умирал и открито се е появил напоследък. Той самият нищо не казвал за своя произход и за младостта си. Сега бил много стар, макар и твърде жизнен човек, с жълтеникави и даже зеленикави къдрави побелели коси и брада, висок на ръст, със слабо тяло, но с пълни и даже леко розови бузи, с живи блестящи очи и трогателно добродушно лице, приятен събеседник. Винаги бил облечен с бяло расо и мантия. Начело на участващите в събора еванге-

листи застанал много ученият немски теолог, професор Ернст Паули. Това бил дребен на ръст слабоват старец с огромно чело, остър нос и гладко избръсната брадичка. Очите му гледали някак си особено, свирепо-добродушно. Той постоянно потривал ръце, клател глава, страшно присвивал вежди и цупел устни; очите му святкали, а той отсечено изричал: "So! nun! ja! so also!"¹³ Бил облечен тържествено — с бяла вратовръзка и дълъг пасторски редингот с някакви орденски знаци.

Откриването на събора било внушително. Върху две трети от площта на огромния храм, посветен на "единението на всички култове", били наредени пейки и други седалки за участниците в събора, а едната трета била заета от висока естрада, където освен императорския трон и един по-нисък — за великия маг, който бил същевременно и кардинал-имперски канцлер, отзад имало и редица столове за министрите, придворните и статс-секретарите¹⁴; отстрани пък имало по-дълги редици от столове, предназначени неизвестно за кого. На галерията се разположили оркестри, а на съседния площад се били строили два гвардейски полка и батареи за тържествени залпове. Участниците в събора вече били отслужили богослуженията си в различните църкви и откриването му трябвало да бъде изцяло светско. Когато влязъл императорът заедно с великия магистър и свитата и оркестърът засвирил "марша на обединеното човечество", който бил международен имперски химн, всички участници в събора станали и, размахвайки шапки, три пъти силно извикали: "Vivat! Ура! Hoch!" Императорът, застанал около трона и протегнал с величествена благосклонност ръка, казал със звучен и приятен глас: "Християни от различните учения! Любими мои поданици и братя! От началото на царуването ми, благословено от Всевишния с толкова чудни и славни дела, нито веднъж не съм имал повод да бъда недоволен от вас; вие винаги сте изпълнявали дълга си по вяра и съвест. Но това не ми е достатъчно. Искрената ми любов към вас, любими братя,

жадува за взаимност. Аз искам не от чувство за дълг, а от чувство на сърдечна любов вие да ме признаете за ваш истински вожд във всяко дело, предприемано за благото на човечеството. И ето че освен онова, което правя за всички, аз бих искал да ви удостоя със специална милост. Християни, с какво бих могъл да ви ощастливя? Какво да ви дам не като на мои поданици, а като на мои едновременци, мои братя? Християни! Кажете ми какво ви е най-скъпо от християнството, за да мога да насоча усилията си в тази област?" Той млъкнал и зачакал. В храма се надигнал глух шум. Участниците в събора нещо си шеннели. Папа Петър, жестикулирайки разпалено, говорел нещо на онези, които го заобикаляли. Професор Паули клател глава и ожесточено примлясквал. Старецът Иоан, наведен към източния епископ и към някакъв капуцин, тихо ги убеждавал за нещо. След като изчакал няколко минути, императорът отново се обърнал към събора със същия ласкав тон, в който обаче вече звучала едва доловима иронична нотка. "Мили християни — казал той. — Разбирам колко ви е трудно да ми отговорите направо. Аз искам да ви помогна и в това. За нещастие вие от незапомнени времена сте се разделили на различни секти и партии, че може би нямате един общ стремеж. Но ако вие не можете да се разберете помежду си, то аз се надявам да примиря всичките ви партии с това, че ще им засвидетелствувам еднаква любов и еднаква готовност да задоволя *истинския* стремеж на всяка от тях. Мили християни! Знаем, че за мнозина, и то не най-последните от вас, най-скъп от християнството е онзи *духовен авторитет*, който то дава на законните си представители — разбира се, не за тяхна лична полза, а за общото благо, понеже върху този авторитет се крепи правилният законен ред и необходимата на всички нравствена дисциплина. Мили братя католици! О, колко добре разбирам погледа ви и колко бих искал да опра държавата си върху авторитета на вашия духовен глава! За да не си мислите, че това е ласкателство и празни думи,

тържествено ви заявяваме: според нашата самодържавна воля върховният епископ на всички католици, римският папа, заедно с всички предишни права и предимства на това звание и катедрата, дадени му някога от нашите предшественици, като се започне от Константин Велики, от днес се завръща на своя престол в Рим. А от вас, братя-католици, в замяна на това аз искам само вътрешно и искрено да ме признаете за свой застъпник и покровител. Който тук по съвест и чувство ме признае за такъв, нека се приближи към мен!"

И той посочил празните места на естрадата. И с радостни възгласи: "Gratias agimus! Domine! Salvum fac magnum imperatorem"¹⁵ — почти всички князе на католическата църква, кардиналите и епископите, по-голямата част от вярващите миряни и повече от половината монаси, се изкачили на естрадата и след като ниско се поклонили на императора, заели местата си. Но долу, в средата на катедралата, прав и неподвижен като мраморна статуя, останал на мястото си папа Петър II. Всички, които били около него, се изкачили на естрадата. Но останалата долу оредяла тълпа от монаси и миряни се събрала около него и образувала тесен кръг, откъдето се чул тих шепот: "Non praevalerunt, non praevalerunt portae inferni"¹⁶.

След като учудено погледнал към неподвижния папа, императорът отново повишил глас: "Мили братя! Аз знам, че сред вас има и такива, за които най-скъпо в християнството са *свещеното предание*, старите символи, старите песни и молитви, икони и богослужебен обред. И наистина, кое може да бъде по-скъпо от това за една религиозна душа? Та знайте, любими мои, че днес аз подписах заповед и отделих големи средства за световния музей на християнската археология в славния ни имперски град Константинопол, за да бъдат събирани, изучавани и запазени различни паметници от църковното далечно минало, предимно източното, а вас моля още утре да изберете помежду си комисия, за да обсъдим

заедно онези мерки, които ще трябва да вземем, за да приближим съвременните бит, нрави и обичаи към миналото и законите на светата православна църква! Православни братя! На когото е по сърце това мое желание, който от вътрешно сърдечно чувство може да ме нарече свой истински вожд и господар, нека дойде тук".

И по-голямата част от йерарсите на Изтока и Севера, половината от бившите старообрядци и повече от половината православни свещеници, монаси и миряни с радостни възгласи се изкачили на естрадата, гледайки под око към гордо седящите там католици. Но старецът Иоан не помръднал от мястото си и дълбоко въздишал. И когато тълпата около него силно оредяла, той станал от пейката си и седнал по-близо до папа Петър и групата около него. Последвали го и другите православни, които не се изкачили на естрадата.

Отново заговорил императорът: "Известни са ми, мили християни, и такива сред вас, които най-много ценят в християнството личната си убеденост в истината и свободното изследване на Писанието. Няма нужда да говоря надълго и нашироко как аз гледам на това. Вие може би знаете, че още твърде млад написах голямо критическо съчинение върху Библията, което тогава вдигна известен шум и сложи началото на моята популярност. И ето че вероятно като спомен от това тези дни получих предложение от Тюбингенския университет да приема от него почетната диплома на доктор по теология. Разпоредих се да отговорят, че я приемам с удоволствие и благодарност. А днес заедно с учредяването на оня Музей на християнската археология подписах и учредяването на Световен институт за свободно изследване на Светото писание откъм различни страни и аспекти и за изучаване на всички помощни дисциплини с 1,5 милиона марки годишен бюджет. На когото от вас е по сърце душевното ми желание и който от чисто чувство може да ме признае за свой държавен вожд, моля да се приближи към новия доктор по теология".

И прекрасната уста на великия човек леко се изкривила от някаква странна усмивка. Повече от половината учени-теолози, макар и след известно забавяне и колебание, се приближили към естрадата. Всички поглеждали към професор Паули, който като че ли бил залепнал за седалката си. Той навел ниско глава, попрегърбил се и се свил. Изкачилите се на естрадата учени-теолози се смутили, а един от тях изведнъж махнал с ръка и без да погледне към стълбата скочил направо долу; накуцвайки, той дотичал до професор Паули и хората около него. Професорът вдигнал глава, станал, направил някакво неопределено движение и, придружен от верните си съмишленици, тръгнал покрай опразнените пейки, седнал поблизо до стареца Иоан и папа Петър и техните групички.

Болшинството от участниците в събора, включително и почти цялата йерархия на Изтока и Запада, била на естрадата. Долу останали само сближилите се групички хора, скупчили се около стареца Иоан, папа Петър и професор Паули.

Императорът с тъжен глас се обърнал към тях: "Какво още мога да направя за вас? Странни хора! Какво искате от мен? Не знам. Кажете ми го вие самите, християните, напуснати от по-голямата част от братята и вождовете си, осъдени от народното чувство: какво ви е най-скъпо в християнството?" Тогава, бял като свещ, станал старецът Иоан и кротко изрекъл: "Велики господарю! Най-скъпи от християнството ни е самият Христос — Той Самият, а от Него е всичко, понеже ние знаем, че в Него живее цялата телесна пълнота на Божеството. Но и от теб, господарю, ние сме готови да приемем всяко благо, но само ако в щедрата ти ръка познаем светата ръка на Христа. И на въпроса ти: какво можеш да направиш за нас, ти отговаряме направо: изповядай сега пред нас Иисус Христос, Божия Син, дошъл тук в плът, възкръснал и отново идващ — изповядай Го, и ние с любов ще те приемем като истински предтеча на Неговото славно второ пришествие". Той млъкнал и вперил очи в лицето на императора. А с него ставало

нещо лошо. В душата му се надигнала същата адска буря, като онази, която преживял в съдбоносната нощ. Той напълно загубил вътрешното си равновесие и концентрирал всичките си мисли, за да не загуби и външното си самообладание и да не се издаде преждевременно. Правел нечовешки усилия, за да не се нахвърли с див кръсък срещу говорещия и да не започне да го ръфа със зъби. Изведнъж чул познатия глас от отвъдното: "Мълчи и от нищо не се страхувай". Той мълчал. Само вцепененото му помръкнало лице се изкривило и от очите му изскачали искри. Междувременно, докато говорел старецът Иоан, великият маг, който седял, целият загънат в широката си трицветна мантия, закриваща кардиналския пурпур, като че ли правел под нея някакви манипулации; очите му съсредоточено святкали и устните му помръдвали. През отворените прозорци на храма се виждало, че огромен черен облак закрил слънцето и скоро станало съвсем тъмно. Старецът Иоан не отклонявал смаяния си изплашен поглед от лицето на безмълвния император и изведнъж ужасен се отдръпнал назад, обърнал се и със сподавен глас извикал: "Чеда мои, антихрист!" През това време, придружена от оглушителен гръмотевичен трясък, в храма блеснала огромна кръгла мълния и закрила стареца. Всичко замряло за миг и когато зашemetените християни дошли на себе си, старецът Иоан лежал мъртъв.

Бледен, но спокоен, императорът се обърнал към събранието: "Вие видяхте Божия съд. Аз не желяех смъртта на никого, но моят небесен Отец отмъщава за любимия си син. Делото е решено. Кой ще спори с Всевишния? Секретари! Запишете: след като небесен огън порази безумния противник на божественото величие, вселенският събор на всички християни единодушно призна държавния император на Рим и цялата вселена за свой върховен вожд и господар". Изведнъж една силна и ясна дума отекнала из целия храм: "Contradicitur"¹⁷. Папа Петър II станал и със зачервено лице, целият треперещ от гняв, вдигнал жезъла си към императора: "Наш

единствен господар е Иисус Христос, Сина на живия Бог. А ти чу кой си. Махай се оттук, Каине братоубиецо! Махай се, дяволски съсъд! Чрез Христовата власт аз, служителят на Божиите служители, завинаги те изхвърлям теб, гнусно псе, от Божия дом и те предавам на баща ти — Сатаната! Анатема, анатема, анатема!" Докато той говорел, великият маг неспокойно помръдвал под мантията си и по-силно от последната анатема екнал гръм и последният папа паднал бездиханен. "Така от ръката на баща ми ще загинат всички мои врагове" — изрекъл императорът. "Pereant, pereant!"¹⁸ — закрещели треперещите князе на църквата. Императорът се обърнал и бавно излязъл през вратата зад естрадата, облегал на рамото на великия маг. В храма останали само двамата мъртъвци и малка грушичка полумъртви от страх християни. Единственият, който не загубил самообладание, бил професор Паули. Всеобщият ужас като че ли събудил в него всичките му душевни сили. Той се променил и външно — изглеждал величествен и вдъхновен. С решителни крачки се изкачил на естрадата и като седнал на едно от освободените статс-секретарски места, взел лист хартия и започнал нещо да пише. След като свършил, станал и гръмогласно прочел: "В прослава на единствения наш Спасител Иисус Христос. След като блаженият ни брат Иоан, предстоятел на източното християнство, изобличи великия измамник и враг Божи, че е истинският антихрист, предсказан в словото Божие, а блаженият ни брат Петър, предстоятел на западното християнство, законно и правилно го предаде на безсрочно отлъчване от Божията църква, днес пред телата на двамата убити за правдата свидетели Христови вселенският събор на Божиите църкви, събрал се в Иерусалим, постановява: да се прекрати каквото и да било общуване с отлъчения и отвратителната му сбирщина, да се оттеглим в пустинята и да чакаме пришествието на истинския ни Господар Иисус Христос". Въодушевление обзело тълпата и се чули силни възгласи: "Adveniat! Adveniat cito! Komm,

Herz Jesu, Komm!¹⁹ Ела, Господи, Иисусе!"

Професор Паули прибавил нещо към написаното и прочел: "Приемайки единодушно този пръв и последен акт на последния вселенски събор, се подписваме" — и той с жест поканил събранието. Всички бързо започнали да се изкачват на естрада и да се подписват. Накрая той с едър готически шрифт се подписал: "Diozum defunctorum testium locum tenes Ernst Pauli"²⁰. "А сега да вървим с нашия кивот на последния завет!" — изрекъл той, като посочил двамата покойници. Телата им били сложени на носилки. Бавно, пеейки латински, немски и църковнославянски химни, християните се насочили към изхода на Харам еш Шериф. Тук шествието било спряно от един изпратен от императора статс-секретар, съпроводен от един офицер и гвардейски взвод. Войниците спрели пред входа, а статс-секретарят се изкачил на естрада и прочел: "Повеля на божественото величество: за вразумяване на християнския народ и за предпазването му от злонамерени хора, организиращи бунтове и изкушения, сметнахме за необходимо да изложим публично трупите на двамата бунтовници, убити от небесния огън, на улица Християнска (Харет ен Насара), пред входа на главния храм на тази религия, наречен Храм на Гроба Господен, а също така и Храм на Възкресението, за да могат всички да се убедят, че те наистина са мъртви. А упорстващите им привърженици, които злобно отхвърлят всичките ни благодеяния и безумно си затварят очите пред явните знамения на самото божество, се лишават от милосърдието и застъпничеството ни пред небесния отец от заслужената от тях смърт от небесен огън и се оставят изцяло на собствената им воля с единствената забрана: в името на общото благо нямат право да живеят в градовете и в другите населени места, за да не смуцават и съблазняват невинните и простодушни хора с техните злобни измислици". Когато той свършил да чете, 8 войника по даден от офицера знак се приближили към носилките с труповете.

"Да бъде така, както е написано" — казал професор Паули и християните, които държали носилките, мълком ги предали на войниците. И те се отдалечили през северозападната порта, а християните, излизайки през североизточната, бързо се насочили извън града, покрай Маслинената планина, по посока за Иерихон, по път, който жандармите и два кавалерийски полка предварително очистили от тълпите народ. Те решили да изчакат няколко дни на безлюдните хълмове край Иерихон. На следващата сутрин от Иерусалим при тях дошли познати християнски поклонници и разказали какво станало в Сион. След придворния обяд всички участници в събора били поканени в огромната тронна зала (близо до предполагаемото място на Соломоновия престол) и императорът, обръщайки се към представителите на католическата йерархия, им заявил, че заради благого на църквата те незабавно трябва да изберат достоен приемник на апостол Петър, че поради обстоятелствата изборът ще трябва да бъде сумарен, че неговото, на императора, присъствие като вожд и представител на целия християнски свят ще бъде предостатъчно, за да запълни всички ритуални пропуски, и че от името на всички християни той предлага на Свещената Колегия да избере неговия любим другар и брат Аполоний, за да може тяхната връзка да направи здраво и неразривно единението на църквата и държавата в името на общото им благо. Свещената Колегия се оттеглила в специалната стая за конклава и след час и половина се завърнала с новия папа Аполоний. А докато протичал изборът, императорът кротко, мъдро и красноречиво убеждавал православните и евангелистките представители предвид новата велика ера на християнската история да прекратят старите си разпри, гарантирайки с думата си, че Аполоний ще съумее завинаги да ликвидира всички злоупотреби на папската власт. Убедени от тази реч, представителите на православието и протестанството съставили документ за обединяването на църквите и когато Аполоний заедно

с кардиналите се появил в палатата, посрещнат от радостните викове на цялото събрание, гръцкият архиерей и евангелистският пастор му поднесли документа си. "Accipio et approbo et laetificatur cor meum"²¹ — казал Аполоний, подписвайки този документ. "Аз съм също толкова истински православен и толкова истински евангелист, колкото съм и истински католик" — добавил той и дружелюбно се разцелувал с гърка и немца. След това се приближил към императора, който го прегърнал и дълго го държал в обятията си. През това време из двореца и храма по всички посоки започнали да прехвърчат някакви светещи точки; те нараствали и се превръщали в светли очертания на някакви странни същества; невиджани на земята цветя се посинали от небето, изпълвайки въздуха с непознат аромат. Отгоре се разнесли прекрасни, проникващи дълбоко в душата и затрогващи сърцето звуци от нечувани дотогава музикални инструменти и ангелските гласове на невидими певци възхвалявали новите властелини на небето и земята. Междувременно се дочул страшен подземен тътен в северозападния край на Средния дворец под *кубет ел аруах*, т. е. *купола на душите*, където според мюсюлманските предания се намирал входът за преизподнята. Когато събраните, приканени от императора, тръгнали нататък, всички ясно чули безбройни тънки и резки гласове — дали детски, дали дяволски, — които молели: "Времето дойде, пуснете ни, спасители, спасители!" Но когато Аполоний, наведен над скалата, три пъти им извикал нещо на някакъв непознат език, гласовете млъкнали и подземният тътен престанал. А през това време огромна тъмна народ обкръжавала отвсякъде Харам еш Шериф. С настъпването на нощта императорът, придружен от новия папа, излязъл на източния вход, предизвиквайки "буря от възхищение". Той любезно се кланял на всички страни, докато в същото време Аполоний постоянно вземал от подаваните му от кардиналите-дякони големи кошници и хвърлял във въздуха запалващи се от допира

с ръката му великолепни фойерверки, ракети и огнени фонтани, ту фосфорично бисерни на цвят, ту ярки като дъгата и всичко това, падайки на земята, се превръщало в безброй разноцветни листове с пълни и безусловни индулгенции за всички минали, настоящи и бъдещи грехове. Народното ликуване преминало всякакви граници. Наистина, някои хора твърдели, че видели с очите си как индулгенциите се превръщали в отвратителни жаби и змии. Въпреки това огромното болшинство от хората било във възторг, а народните празненства продължили още няколко дни, при това новият папа-чудотворец измислял такива невероятни и необикновени неща, че би било безполезно да ги предаваме тук. А в това време край безлюдните хълмове на Иерихон християните се отдавали на пост и молитви. Вечерта на четвъртия ден, когато се стъмнило, професор Паули и деветима негови другари с магарета и каруца се промъкнали в Иерусалим и по странични улици покрай Харам еш Шериф излезли на Харет ен Насара и се приближили до входа на храма на Възкресението, където върху калдъръма лежали телата на папа Петър и стареца Иоан. В този час улиците били безлюдни: целият град бил около Харам еш Шериф. Войниците от караула спели дълбоко. Дошлите за телата забелязали, че те съвсем не са засегнати от тленното и даже не са се вкочанили и не са натежали. След като ги вдигнали на носилки и ги покрили с донесените за тази цел плащове, те по същите заобиколни пътища се завърнали при своите, но едва пуснали носилките на земята — и животът се завърнал в починалите. Те започнали да мърдат, мъчейки се да отхвърлят от себе си плащовете, с които били покрити. Всички с радостни възгласи започнали да им помагат и скоро двамата оживели здрави и невредими се изправили на крака. И тогава заговорил оживелият старец Иоан. "Ето че не се разделихме, чеда мои. И чуйте какво ще ви кажа сега: време е да изпълним последната молитва на Христа за учениците Му, за да са едно цяло, както Той самият с Неговия

Отец — са едно цяло. Та в името на това единство на Христа да почетем, чеда мои, любимия ни брат Петър. Нека в края на краищата той пасе Христовите овце. Ето така, брате!" И той прегърнал Петър. Тогава се приближил и професор Паули. "Tu est Petrus!"²² — обърнал се той към папата. — "Jetzt ist es ja gründlich er wiesen und ausser jedem Zweifel gesetzt"²³. — И той здраво стиснал ръката му с дясната си ръка, а лявата подал на стареца Иоан с думите: "So also, Väterchen — nun sind ja Eins in Christo"²⁴. Така посред тъмната нощ на високо и тъмно място се извършило обединението на църквите. Но нощната тъмнина изведнъж се озарила от ярки сияния и на небето се появило велико знамение: жена, облечена в слънце, под краката ѝ луна и на главата ѝ венец от дванадесет звезди. Видението известно време останало на мястото си, а след това бавно се придвижило на юг. Папа Петър издигнал жезъла си и възкликнал: "Ето я нашата хоругва! Да вървим след нея". И той тръгнал по посока на видението, съпровождан от двамата старци и цяла тълпа християни — към Божиата планина, към Синай...

(Тук четящият замлъкнал)

Д а м а т а: Защо не продължавате?

Г-н Z: Ами ръкописът свърши. Отец Пансофий не успя да завърши повестта си. Вече болен, той ми разказа какво искаше да напише по-нататък — "веднага щом се оправя". Но той така и не оздравя и краят на повестта му е погребан заедно с него в Даниловия манастир²⁵.

Д а м а т а: Но вие помнете какво ви е разказал той, така че продължете.

Г-н Z: Помня само в общи линии. След като духовните вождове и представителите на християнството се отдалечили в Арабската пустиня, където от всички страни към тях се стичали тълпи от верни ревнители на истината, новият папа можел свободно да развъртава със своите чудесии и странности всички останали неразоча-

ровани от антихриста повърхностни християни. Той заявил, че с властта на ключовете си е отворил вратите между земния и задгробния свят и наистина общуването между живите и умрелите, а също така и между хората и демоните станало нещо обикновено и се развила нова, невиджана дотогава форма на мистично блудство и демонолатрия²⁶. Но едва императорът се почувствувал здраво стъпил на религиозната почва и под влияние на настойчивите внушения на тайнствения "бащин" глас се провъзгласил за единствено истинско възплъщение на върховното божество на вселената, сполетяла го нова беда, която никой не очаквал: въстанали евреите. Тази нация, чийто брой тогава достигнал тридесет милиона, не била съвсем безучастна при подготовката и стабилизирането на световните успехи на свръхчовека. А когато той се преместил в Иерусалим и тайно поддържал сред еврейските среди слухове, че главната му задача е да установи световното господство на Израил, евреите го признали за Месия и тяхната екзалтирана преданост към него нямала граници. И изведнъж те въстанали, излъчвайки гняв и мъст. Може би отец Пансофий прекалено просто и реалистично си е представял този поврат, безспорно предсказан и от Писанието, и от преданието. Работата била в това, че евреите, които смятали императора за кръвен и съвършен израилтянин, случайно забелязали, че той даже не бил *обрязан*. В същия ден цял Иерусалим, а на следващия и цяла Палестина били обхванати от въстание. Безграничната им и гореща преданост към спасителя на Израил, обетования Месия била заменена от също толкова гореща ненавист към коварния измамник, наглия самозванец. Цялото еврейство се вдигнало като един човек и враговете му били много учудени, когато видели, че Израил дълбоко в душата си живее не със сметките и възжеленията на Мамон²⁷, а със силата на сърдечното чувство — с упованието и гнева на своята отколешна месианска вяра. Императорът, който не очаквал такъв внезапен взрив, загубил самообла-

дание и издал указ, с който осъждал на смърт всички непокорни евреи и християни. Много хиляди и десетки хиляди хора, които не успели да се въоръжат, били безпощадно избивани. Но скоро милионната армия от евреи завладяла Иерусалим и затворили антихриста в Харам еш Шериф. Той имал на разположение само гвардията си, която не можела да победи многобройния неприятел. С помощта на магьосническото изкуство на папата си императорът успял да се промъкне през обсадата и скоро отново се появил в Сирия с безбройна войска от разноплеменни езичници. Евреите тръгнали срещу него с малка надежда за успех. Но едва авангардите на двете армии започнали да се приближават един към друг, станало земетресение с незапомнена сила — под Мъртво море, край което били разположени имперските войски, зинал кратерът на огромен вулкан и огнените потоци, слели се в едно пламтящо езеро, погълнали и самия император, и всичките му безбройни полкове, и неотлъчно следващия го папа Аполоний, на когото не помогнало и цялото му магьосничество. А междувременно евреите бягали към Иерусалим, като със страх и трепет молели Бога Израилев за спасение. Когато свещеният град бил вече пред очите им, огромна светкавица разцелила небето от изток до запад и те видели Христа, който слизал към тях в царски одежди и с рани от гвоздеите на разперените си ръце. В същото време откъм Синай към Сион идвала тъмна от християни, предвождана от Петър, Иоан и Павел, а от всички страни тичали и други възторжени тълни: това били всички езекутирани от антихриста евреи и християни. Те оживели и се възцарили заедно с Христос за хиляди години.

С това отец Пансофий и искаше да завърши повестта си, обект на която беше не всеобщата катастрофа на Вселената, а само развързката на нашия исторически процес, която се състои от появата, прославата и гибелта на антихриста.

П о л и т и к ъ т: И вие мислите, че тази развързка

е толкова близко?

Г-н Z: Е, на сцената ще има още много приказки и суетене, но драмата отдавна вече е написана докрай, и нито зрителите, нито актьорите имат право да променят нещо в нея.

Д а м а т а: Но в какво е в края на краищата смисълът на тази драма? И аз все пак не разбирам защо вашият антихрист толкова мрази Бога, а самият той всъщност е добър, а не лош?

Г-н Z: Тъкмо в това е работата, че *не е всъщност*. В това е и целият смисъл. И аз си вземам назад думите, че "антихриста не може да се обясни само с пословици". Та той изцяло се обяснява само с една, при това твърде проста пословица: *Не всичко, което блести, е злато*. Та блясък в това фалшиво нещо колкото щеш, а пък съществена сила — никаква.

Г е н е р а л ъ т: Но забележете също така и къде пада завесата в тази историческа драма: по време на войната, при срещата на двете войски! Ето че краят на нашия разговор се върна към началото си. Как ви харесва това, княже? Боже мой! Къде е князът?

П о л и т и к ъ т: Нима не видяхте? Той тихичко се измъкна на онова патетично място, когато старецът Иоан притисна антихриста до стената. Тогава не ми се искаше да прекъсвам четенето, а после забравих за това.

Г е н е р а л ъ т: Избяга, ей Богу, за втори път избяга. А пък колко се стараше да надмогне чувствата си. Но това все пак не издържа. Ах, Господи!

БЕЛЕЖКИ

КРАТКА ПОВЕСТ ЗА АНТИХРИСТА

- ¹ Титла на китайски император.
- ² Букв. "без родина". Тук: емигранти (фр.).
- ³ Със замах; в голям мащаб (фр.).
- ⁴ В речта си Антихриста изхожда от думите на Христа: "Мислите, че дойдох мир да дам на земята? Не, казвам ви, а раздяла" — Лук. 12:51 и следв.
- ⁵ С лице към земята и с разперени ръце (полски).
- ⁶ Иоан 5:43.
- ⁷ Постоянен световен комитет (фр.).
- ⁸ Обичаш животните (гр.).
- ⁹ След хляб (е искало) зрелища (лат.).
- ¹⁰ Частично вярващ (лат.).
- ¹¹ Привърженици на религиозно-обществено движение в Русия от средата на XVII век, които не приели църковната реформа на патриарх Никон. Целта им била запазването на старите норми и обреди в църковния живот. Били отрицателно настроени срещу официалната православна църква. Наричат ги още староверци.
- ¹² Съвет на кардинали, който избира папата.
- ¹³ Така! Е! Така! Така! (нем.).
- ¹⁴ Наименование на висши длъжностни лица, министри или ръководители на ведомства в редица страни.
- ¹⁵ Благодарим! Господарю! Да живее великият император! (лат.).
- ¹⁶ Да се поразтворят вратите на преизподнята (лат.).
- ¹⁷ По такъв начин било възприето висшите чинове на католическата църква да изразяват протеста си. На български приблизително значи: "Протестирам!", "Възразявам!"
- ¹⁸ Да загинат, да загинат! (лат.).
- ¹⁹ Да дойде! Скоро да дойде! (лат.). Ела, Господи Иисусе, ела! (нем.).
- ²⁰ Очевидец на двете смърти на професор Ернст Паули (лат.).
- ²¹ Приемам и одобрявам и да се възрадва сърцето ми! (лат.).
- ²² Ти си Петър (лат.).
- ²³ Сега това е напълно доказано и не подлежи на никакво съмнение (нем.).
- ²⁴ И така, отци, отнине ние сме единни во Христе (нем.).
- ²⁵ Вероятно става дума за мъжкия Данилов манастир в Москва. Основан е през 1282 г. на десния бряг на р. Москва от княз Даниил Александрович и носи неговото име. Играл е важна роля при защитата на гр. Москва от нашествията на татарите. По случай 1000-годишнината от покръстването на Русия е изцяло реставриран и сега е резиденция на патриарха на цяла Русия.
- ²⁶ Тук: преклонение пред демоните (гр.).
- ²⁷ У някои древни народи — божество на богатството и печалбата. В християнските църковни текстове — символ на алчността, користолюбието, чревоугодieto, т. е. — на пороците според християнското вероучение.